

Samarqand davlat universitetning kattaqo'rg'on filiali Pedagogika va tillarni o'qitish fakulteti 2-bosqich Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabalariga 3-semestr uchun « Ona tili o'qish savodxonligi va uni o'qitish metodikasi 2» fanidan yakuniy nazorat savollari

Imtihon shakli: yozma

№	Mavzu	1-QISM “OSON SAVOLLAR” deb nomalanadi va semestrda o'qitilishi rejalashtirilgan mavzularning kirish qismidan asosan nazariy savollardan iborat bo'ladi (tayanch iborasi bo'ladi).	2-QISM “ODDIY SAVOLLAR” deb nomalanadi va semestrda o'qitilishi rejalashtirilgan mavzularning 1-rejasidan asosan mulohazaviy savollardan iborat bo'ladi (tayanch iborasi bo'ladi).	3-QISM “MURAKKAB SAVOLLAR” deb nomalanadi va semestrda o'qitilishi rejalashtirilgan mavzularning 2-rejasidan asosan qoidalar, teoremlar, kabi savollardan iborat bo'ladi (tayanch iborasi bo'lmaydi).	4-QISM qism “MURAKKAB SAVOLLAR 2” deb nomalanadi va semestrda o'qitilishi rejalashtirilgan mavzularning 3-rejasidan asosan tendensiyalar, paradigmlar, konsepsiyalar kabi savollardan iborat bo'ladi (tayanch iborasi bo'lmaydi).	5-qism “QIYIN SAVOLLAR” deb nomalanadi va semestrda o'qitilishi rejalashtirilgan mavzularning xulosa yani yakuniy qismidan asosan talabani mustaqil fikrlashga, mavzuni to'liq anglashga yo'naltiradigan savollardan iborat bo'ladi (tayanch iborasi bo'lmaydi).
1.	Lug'at tarkibining ijtimoiy guruhlar tomonidan qo'llanishi jihatdan tavsiflanishi	Leksikologiyaning turlarini sanab izohlab bering. <i>T.I. umumiy,</i>	Leksikologiya bo'limi haqida umumiy ma'lumot bering T.I.	Leksemaning uzual va okkazional ma'nolari haqida ma'lumot bering.	Til lug'at tarkibining ichki va tashqi boyish	Leksikologiyaning boshqa fanlar bilan aloqasi haqida ma'lumot bering.

		<i>xususiy, tavsifiy, tarixiy leksikologiya</i>	leksema, soʻz, atash maʼnosi		manbalari haqida maʼlumot bering..	
2.		Oʻzbek tili leksikasining tarixiy taraqqiyoti jarayonida soʻz va leksemalarning qanday qatlamlari yuzaga kelganligini izohlang. T.I. oʻz qatlam, turkiy tillar, oʻzlashgan qatlam	Leksemalarni kalkalab olish haqida maʼlumot bering. T.I toʻliq kalka, yarim kalka	Oʻz qatlam qanday soʻzlardan tarkib topishini misollar asosida izohlang.(Umumturkiy va sof oʻzbekcha soʻzlar)	Oʻzlashgan qatlam qanday soʻzlardan tarkib topishini izohlang.(Arabcha soʻzlar va uni oʻzbek tili leksikasida tutgan oʻrnini misollar asosida izohlang	Qoʻllanilish doirasi chegaralangan va chegaralanmagan leksemalar haqida maʼlumot bering
3.	Lugʻat tarkibidagi ajralmas birliklar – frazeologik	Oʻzbek frazeologiyasi ning asosiy xususiyatlari haqida umumiy maʼlumot bering. T. I.Ibora, yaxlit birlik, turgʻin bogʻlama	Frazeologik iboralarning struktura va maʼno xususiyatiga koʻra turlari haqida maʼlumot bering va izohlang. T.I. (Frazeologik ibora, frazeologik chatishma, frazeologik birlashma)	Frazeologik birlashmalar haqida mulohazalaringizni bayon qiling	Frazeologik qoʻshimchalar haqida maʼlumot bering va izohlang	Omonim iboralarga taʼrif bering misollar asosida izohlang
4.	birikmalarning maʼno va tarkib jihatdan tavsiflanishi	Maʼnodosh va shakldosh iboralar haqida maʼlumot bering va misollar asosida izohlang. (Omonim, senonim, antonim iboralar)	Frazeologiya sohasining rivojiga oʻz hisssini qoʻshgan tilshunoslar fikr mulohazalarini izohlang T.I.(prof A.V. Kunin, N.Amosova va	Frazeologiya va uning oʻrganilish tarixi haqida fikrlaringizni bayon qiling.	Frazeologik chatishmalar haqida fikr yuriting.	Frazeologik birliklarning semantik va grammatik jihatdan tasnifini izohlang

			A.A.Abduazizov boshqalar)			
5.	Leksikografiya (Lug‘atshunoslik). Lug‘at va uning turlari	Lug‘at turlari haqida ma’lumot bering T.I.(Izohli lug‘at ,ters lug‘at, chastotali lug‘at, imlo lug‘at , tarjima lug‘at kabi)	O‘zbek lug‘atchiligi tarixi.haqida fikr mulohazalarizni bayon qiling T.I. "Devonu lug‘otit turk", eski turkiy til lug‘atchiligi	Izohli lug‘atlar haqida fikr mulohazalarizni bayon qiling va misollar keltiring	O‘zbek lug‘atchiligi tarixining chig‘atoy (eski o‘zbek tili) davri haqida ma’lumot bering	Etimologik lug‘atlar qanday lug‘atlar misollar asosida fikringizni izohlang.
6.		Leksikografiya haqida umumiy ma’lumot bering. T.I. lug‘at, maxsus lug‘atlar umumiy lug‘atlar,	Ensiklopedik lug‘at turlari hamda tasnifi haqida ma’lumot bering.T.I.. «O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi», bolalar ensiklopediyasi kabi	Umumiy va maxsus filologik lug‘atlar va ularning turlari haqida ma’lumot bering misollar asosida izohlang	O‘zlashma so‘zlar lug‘atining xususiyatlari haqida gapiring.Misolalar keltiring	Frazeologik va dealiktal lug‘atlarning xususiyatlari haqida fikrlaringizni bayon qiling.
7.	Morfemika, morfema va uning turlari	Morfemalarning funksional-semantik tasnifi haqida ma’lumot bering T. I. (Drevatsion morfema, Grammatik morfema)	Morfonologiya va uning vazifalari haqida ma’lumot bering T.I.. Morfemalardagi urg‘uning tabiati,morfologik funksiya bajaruvchi fonemalar alternatsiyasi,kombinator tovush o‘zgarishlari	So‘zning morfemik strukturasi haqida o‘zgarishlar haqida fikr mulohazalarizni bayon qiling	Affeksal morfemika haqida ma’lumot bering	Grammatik morfemaning asosiy xususiyatlari haqida ma’lumot bering

8.		<p>So‘z yasovchi morfema va ularning o‘ziga xos jihatlari haqida ma’lumot bering. (unumli, kamunum, unumsiz)</p>	<p>Affiksial morfemaning qatlamlanishiga ko‘ra turlari haqida ma’lumot bering (o‘zlashgan qatlam, o‘zbekcha qatlam)</p>	<p>Morfemaning shakl va ma’no munosabatiga ko‘ra turlarini sanang ta’rif bering va misollar keltiring</p>	<p>Lug‘aviy va sentaktik shakl hosil qiluvchi morfemalar haqida ma’lumot bering va misollar asosida izohlang.</p>	<p>“Ishbilarmonlarning” so‘zini morfemik tahlil qiling.</p>
9.	Grammatika va morfologiyaga kirish	<p>Grammatik shakl haqida ma’lumot bering. T.I. (Sentetik shakl, analetik shakl, juft va takroriy shakl)</p>	<p>Grammatik kategoriya va uning xususiyatlari haqida fikr mulohazalaringizni bayon qiling. T.I. (Grammatik ma’no, grammatik shakl morfologik va sentaktik kategoriyalar)</p>	<p>Morfologik kategoriya haqida fikrlaringizni bayon qiling.</p>	<p>Sentetik shakl va uning amaliy ahamiyati haqida ma’lumot bering.</p>	<p>So‘zlarni turkumlarga ajratishdagi morfologik tamoyilning o‘ziga xos jihatlari haqida ma’lumot bering va misollar keltiring</p>
10.		<p>So‘zlarni turkumlarga ajratish tamoyillari haqida ma’lumot bering. T.I. (Leksik-semantik tamoyil, morfologik sintaktik tamoyil)</p>	<p>Grammatik ma’no ifodalovchi vositalar haqida ma’lumot bering. T.I. (Affiksatsiya, Yordamchiso‘zlar, Suppletivizm, Takrorlash va urg‘u, ohang, so‘z tartibi)</p>	<p>Analetik shakl haqida ma’lumot bering, fikringizni misollar asosida izohlang</p>	<p>“Vatandosh” so‘zini morfologik jihatdan tahlil qiling.</p>	<p>Aql bozorda sotilmas ushbu gapdagi so‘zlarning grammatik ma’nolarini aniqlab yozing (turkumi, gapdagi vazifasi vositasi va usuli)</p>

11.	Otning ta'rifi va leksik-grammatik xususiyatlari	Ot va uning leksik-grammatik xususiyatlari haqida ma'lumot bering. T.I. (leksik ma'nosi,morfologik belgilari, sintaktik vazifasi).	Otning ma'no turlari haqida umumiy ma'lumot bering.T.I. (Atoqli ot, turdosh ot)	Otning morfologik xususiyatlari haqida fikr mulohazalarinizi bayon qiling.	Ot so'z turkumini o'qitishda qo'llanadigan samarali metodlar ro'yxatini tuzing va ularni izohlang	Shaxs otlariga ta'rif bering va misollar asosida izohlang . <i>chol, kampir, bola-?</i> ko'ra , <i>mahalladosh, qishloqdosh- ?</i> ko'ra; <i>direktor, direktor o`rinbosari-?</i> ko'ra, <i>amma, xola, tog`a, amaki-?</i> ko'ra nomlab keladi.
12.		Ot so'z turkumi haqida ma'lumot bering. T.I. (shaxs otlari,o`rin-joy otlari, narsa-buyum otlari)	Otlarning tuzilish jihatdan turlari haqida ma'lumot bering. T.I (sodda, qo'shma, juft, takror)	Otlarning lug'aviy shakllari haqida ma'lumot bering va misollar asosida dalillang.	Otning sentaktik xususiyatlari haqida ma'lumot bering. Fikringizni misollar asosida isbotlashga harakat qiling.	Mashaqqitsiz kelgan rohat tuzsiz oshga o'xshaydi. Ushbu gapda nechta ot bor ma'no turlarini izohlang?
13.	Otlardagi son kategoriyasi.Otlarning nokategorial shakllari.Otlarning yasalishi	Ismlarning munosabat shakllari haqida ma'lumot bering T.I. Kelishik,egalik, bog'lama	Otda aloqa-munosabat kategoriyalarining voqelanishini izohlang T.I. sentaktik kategoriyalar, egalik kategoriyalar	Otda sintaktik kategoriyalar voqelanishiga misollar bilan dalillab izohlang	Otlarning nokategorial shakllari haqida fikr mulohazalarinizi bayon qiling	Otning morfologik belgilari va tasniflovchi kategoriyalarining ahamiyati haqida fikr yuritng.
14.		Ot derivatsiyasi haqida ma'lumot bering. T.I. affeksatsiya, kompozetsiya usullari	Kelishik kategoriyalari haqida ma'lumot bering. Misollar keltiring. T.I. ega, vasitasiz to'ldiruvchi,	Otning xususiy lug'aviy shakllari: kichraytirish, shaxsiy munosabat shakllarini izohlang.	Otlarning son kategoriyasiga ta'rif bering va uni izohlang.	Kesimlik kategoriyasi. Bog'lama haqida ma'lumot bering va uni xususiyatlarini izohlang.

			izohlovchi, qaratqich aniqllovchi			
15.	Sifatning ta'rif va leksik-grammatik xususiyatlari	Sifat so'z turkumining morfologik ko'rsatgichi ya'ni darajalanishi haqida ma'lumot bering T.I. . oddiy daraja, qiyosiy daraja, orttirma daraja, ozaytirma daraja	Sifatning lugaviy- ma'noviy guruhlarini sanang va ularni izohlang.T.I. (Makon-zamon, xil- xususiyat, maza- tam,rang-tus kabi)	Sifatning o'rganilishiga sharh bering va o'z fikringizni bayon qiling	Aql yomonlikka qaratilsa, inson razil, makkor, aldamchi bo'lib qoladi. (Abu Nasr Forobiy). Ushbu hikmatli so'zni sifat tahlili bo'yicha tahlil qiling	Sifatlarning yasalishi kompazetsion va affeksatsiya usullari haqida fikr mulohazalarizni bayon qiling.
16.		Sifatning sintaktik imko- niyatlarini haqida ma'lumot bering T.I. . egalik kategoriyasi, kesimlik kategoriyasi	Sifat so'z turkumida ucgraydigan hodisalar haqida ma'lumot bering. T. I. (derivatsiya, transpozitsiya, konversiya va relyatsiya)	Sifatning lug'aviy shakllari xususiyatlari haqida fikrlaringizni bayon qiling.	Sifat va ravish munosabati haqida ma'lumot bering.	"Sheryurak" so'zi tuzilishiga ko'ra qanday sifat bo'ladi Fikringizni izohlang
17.	Son.Sonning leksik- grammatik xususiyatlari. Sonning ma'no turlari	Son so'z turkumi haqida umumiy ma'lumot beringT.I. Tartib son, miqdor son,sanoq son	Sonning lug'aviy- ma'noviy guruhlarini sanang va fikr mulohazalarizni bayon qilib, har biriga misollar keltiringT.I.Tartib son,miqdor son ,sanoq ,dona, jamlovchi,taqsim kasr son	Sonning o'rganilishiga sharh bering.misollar keltiring	Sonning lug'aviy shakllari xususiyatlari izohlang	<i>1.Yomg'ir bir yog'di.2. Ertaga bir dam oling. 3. Bir o'zbek yigiti so'zlay boshladi.Ushbu gaplardagi bir sonlarini izohlang, qanday ma'no ifodalayotganiga e'tibor berib yana</i>

						<i>3 tadan misol keltiring</i>
18.		Sonning grammatik xususiyati haqida o'z fikr mulohazalarizni bayon qiling. T.I. Morfologik va sintaktik xususiyatini	Aloqa-munosabat kategoriyalarning son turkumida voqelanishi haqida ma'lumot bering T.I. ega,kesim,hol aniqlovchi	Sonning butun yoki qismni ifodalashiga ko'ra turiga ta'rif bering	Hisob so'zlar haqida ma'lumot bering va misollar orqali izohlang	Sanoq son sirasida <i>bir</i> so'zi qo'llanish va vazifasi jihatidan qator o'ziga xoslikka ega. Ana shu jihatdan uning o'ziga xos jihatlarini izohlang
19.	Olmosh. Olmoshning grammatik ma'nosi.Olmoshlarning ma'no turlari.	Olmosh haqida umumiy ma'lumot bering. <i>T.I.olmosh, lug'aviy shakl, ma'noviy guruh,munosabat, belgi</i>	Olmoshning lugaviy-ma'noviy guruhlarini sanang va izohlang <i>T.I. kishilik, ko'rsatish, belgilash, bo'lishsizlik, gumon ,so'roq</i>	Olmoshning tuzilishiga ko'ra turlari haqida fikr mulohazalarizni bayon qiling va misollar keltiring	Olmoshda shaxs, hurmat, miqdor, munosabat ma'nosining mujassamligi haqida fikr bildiring	Olmoshning sintaktik imkoniyatlarini bayon qiling
20.		Kishilik olmoshlari haqida ma'lumot bering <i>T.I. men, sen ,u biz, siz kabi</i>	Olmoshning boshqa so'z turkumlariga munosabati haqida ma'lumot beringT.I. <i>ot, sifat, son,ravish fe'l</i>	«Ishoraviylik» ramzi tushunchasini izohlang	Olmosh so'z turkumida derivatsiya, transpozitsiya, konversiya va relyatsiya tushunchalariga ta'rif bering	Olmoshning lug'aviy shakllari va ularning xususiyatlarini misolar asosida izohlang
21.	Fe'l.Fe'ning leksik-grammatik xususiyatlari	Nomustaqil fe'l mohiyat e'tibori bilan uchga bo'linadi ana shu nomustaqil fe'llarni izohlab bering.T.I	Holat fe'llari asosiy belgilarini tushuntiring <i>T.I.ichi holat, tashqi holat, jismoniy holat kabi</i>	Fe'ning tasniflovchi grammatik kategoriyalar haqida ma'lumot bering va uni izohlang	Fe'llarning mazmuniy guruhlari haqida ma'lumot bering va misollar keltiring.	Mustaqil va nomustaqil fe'llarga ta'rif bering

		yordamchi fe'l, ko'makchi fe'l, to'liqsiz fe'l.				
22.		Fe'l so'z turkumi haqida umumiy ma'lumot bering T.I. <i>mustaqil fe'l, nomustaqil fe'l, o'timli fe'l, o'timsiz fe'l, yordamchi fe'l, ko'makchi fe'l, to'liqsiz fe'l.</i>	Fe'l derivatsiyasi haqida ma'lumot bering T.I. Affiksatsiya usuli, Kompozitsiya usuli.	Bo'lishli-bo'lishsiz fe'llarga ta'rif bering va misollar asosida izohlang.	Fe'l derivatsiyasi haqida ma'lumot bering.	Harakat va holat fe'llarini misollar asosida izohlang
23.		Fe'llarning yasalishi haqida ma'lumot bering T.I.	Mayl kategoriyasi va uni o'ziga xos jihatlari haqida ma'lumot bering. T.I. xabar, buyruq-istak shart mayli, maqsad mayli	<i>sa</i> shaklining «shart» ma'nosidan tashqari ifodalaydigan yana qator ma'nolari farqlanishini yoritib bering.	Shaxs-son kategoriyasi. haqida ma'lumot bering.	Egalik va kelishik kategoriyalari va ularning o'ziga xos xususiyatlarini izohlang
24.	Fe'llarning tuslanishi	Fe'l so'z turkumida so'zshaklning t u r l a r	Fe'llarda zamon kategoriyalari haqida ma'lumot bering. T.I. O'tgan zamon, hozirgi zamon, kelasi zamon	<i>-la, -lan, -lashtir, -(a)/r, -(a)y</i> qo'shimchalari orqali fe'l hosil qiling qaysi so'z turkumidan fe'l yasalganini izohlang	Fe'llarda affiksatsiya usuli haqida fikrlaringizni izchil bayon qiling.	Fe'ning harakat tabiatini ko'rsatuvchi shakllari haqida ma'lumot bering
25.	Fe'llarning vazifadosh shakllari. Fe'ning	Fe'ning vazifa shakllari haqida	Harakat tarzi kategoriyasi haqida ma'lumot	O'zgalovchi kategoriya	Sifatdosh shakli va uning o'ziga xos xususiyatlari	Fe'ning tuzilishiga ko'ra turlari haqida ma'lumot bering va

	yasalishi,tuzilish jihatdan turlari	ma'lumot bering .T.I Harakat nomi,sifatdosh, ravishdosh sof fe'l	bering T.I.ravishdosh+ ko' makchi fe'lli so'z qo'shilmasi	tushunchasiga ta'rif bering	haqida ma'lumot bering	misollar bilan izohlang
26.		Fe'l nisbatlari va ularning o'zi xos xususiyatlari haqida ma'lumot bering T.I aniq,o'zlik , majhul ,birgalik va orttirma nisbatlar	Yetakchi va ko'makchi fe'l haqida ma'lumot bering. T.I. Ravishdosh –a\y,-b\ib yetakchi va ko'makchi fe'l	Ravishdosh shaklini hosil qiluvchi qo'shimchalar ma'nolarini izohlang.masalan: - (a)y –davomli harakatning holat tusini ifodalaydi	Harakat nomi shakli va uning turlari haqida ma'lumot bering.	Murakkab fe'llarga ta'rif bering va misollar bilan izohlang
27.	Ravishning leksik-gammatik xususiyatlari	Ravish so'z turkumi haqida umumiy ma'lumot bering. T.I <i>miqdor, munosabat, belgi, lug'aviy-ma'noviy guruh, lug'aviy shakl, derivatsiya, transpozitsiya,</i>	Ravishning ma'no turlari haqida ma'lumot bering. T.I. o'rin ,past, ,aqsad, sabab, miqdor-daraja	Qo'shma ravishni izohlang va <i>olmosh+ot</i> <i>ravish+ot</i> <i>son+ot qoliplariga misollaar keltiring</i>	Ravishning lugaviy-ma'noviy guruhlarini izohlang	Ravishning o'rganilishiga sharh bering va misollar keltiring
28.		Ravishlarning gapdagi vazifalari haqida ma'lumot bering. T.I.hol , sifatlovchi aniqlovchi	Ravish turkumining yasalish sistemasini izohlang. T.I <i>an, -ona, larcha, -chasiga, -lab kabi</i>	Ravish va sifat munosabati ya'ni o'xshash va farqli jihatlarini izohlanhg	Ravishning sintaktik imkoniyatlarini bayon qiling	O'rin ravishi va o'rin joy otining ma'nosidagi ahamiyati haqida ma'lumot bering.
29.	Yordamchi so'z turumlari	Ergashtiruvchi bog'lovchini izohlang. T.I. aniqllov sabab shart bog'lovchilari	Yuklamaning shakliy va vazifaviy turlari haqida ma'lumot bering T.I so'roq inkor yuklamalari	Yordamchi so'zning shakliy xususiyatiga ko'ra turlari haqida ma'lumot bering	Sof va vazifadosh bog'lovchilar haqida ma'lumot bering.	Nisbiy ko'makchi tushunchasini izohlang va misollar keltiring

30.		<p>Yordamchi so‘z va uning umumiy grammatik ma’nosi haqida ma’lumot bering. T.I <i>yordamchi so‘z, umumiy grammatik ma’no, oraliq grammatik ma’no, xususiy grammatik ma’no, ma’noviy nomustaqillik, sintaktik aloqa, ko‘makchi, bog‘lovchi, yuklama</i></p>	<p>Yordamchi so‘z turkumini o‘qitishda enterfaol metodlar foydalanish usullarini izohlang. T.I aqliy hujum charxpalak va bir qancha ta’limiy texnologik o‘yinlar</p>	<p>Ko‘makchining shakliy xususiyatiga ko‘ra turlarini izohlang</p>	<p>Yordamchi so‘zlarning sintaktik imkoniyatlarini bayon qiling va sabablari haqida fikr yuriting.</p>	<p>Yuklama va uning ma’noviy guruhlari hamda o‘ziga xos xususiyatlari haqida ma’lumot bering</p>
-----	--	--	---	--	--	--